



Bykowiec



Kwestjonariusz w sprawie badania środowiska

Dyktowe - powiat Sanok.

1) Badania wstępne

Liczba ludności 400

Polacy nym. katech. 150

Rusinów grecko-katech. 240

Ukrainców grecko-katech. 10

Wzmaga się bardzo silna agitacja ukraińska

2) Zagadnienia antropologiczne

Grupa a. Wzrost wysoki lub średni, kształt czaszki podługny, czoło jasne, włosy jasne lub ciemne, profil nosa prosty.

Grupa b. Wzrost niski lub średni, czaszka okrągła, włosy ciemne, czoło ciemne, profil nosa prosty

3) Zagadnienia topograficzne

Wiosną ciągnie się po obu brzegach potoczka ber narowy, od północy las, a od południa łąka San.

Liczba ludności 400

Polacy nymek. katech. 150

Rusini grecko-katech. 240

Ukraincy greck. katech. 10

Stan majątkowy

Polacy posiadający po 4 morgi pola 6 rodzin

Polacy posiadający po 3 morgi pola 5 rodzin

Polacy posiadający po 1 morgu pola 3 rodziny

Polacy bezrolni 2 rodziny

Rusini posiadający po 8 morgów pola 5 rodzin

Rusini posiadający po 4 morgi pola 10 rodzin

Rusini posiadający po 3 morgi pola 9 rodzin

Rusini posiadający po 1 morgu pola 6 rodzin

Rusini bezrolni 3 rodziny

Gleba piaskista II i III klasa

Potoczek przepływający przez wiosnę - ber narowy.

Narwy pamierek i tak

dyka, ryz, mak, rapus, nig rozumamu, kivi zamok.

Podania i legendy w wiarku z powstaniem wsi, sa zairnane tucjszej ludnosci.

4) Zagadnienia jerykowe

Ludnosci mowia gwara Lemkow zblizona bardzo do mowy polskiej. ber wycia wyrazu "tem", wywra bardzo wiele wyrazow polskich. Poicycheras myjali przewaznie wyrey ksiazki i garety polskie, obecnosc ks. grecko-katol. dostawera ksiazek i terasopism ukraińskich. Nisdry solo mowia wyrey po rusku, Polacy i Rusini

Słownik

Nyrany wywane

- Do uerpbu
- Дай Боже маме
- iga
- xygoba
- mamo
- ebui
- bernuca
- ligiuwar
- gypba (dnewo)
- garupok
- ggropa b gepeti

Nyrany niuwane

- ky uerpbu
- Дай Боже маме
- nerungo
- skulena
- nanca nento
- yuce
- bernuca
- smiuwar
- gypba
- negapok
- ggro

Porthole wywra sig erytaned Lemkowick. Pisce tu przyziny sig ze uerpbu na gwara tucjsze zblizona do erytanek.

a, b, u, g, e, s, b, z, i, u, k, x, sb, n, k, o, n, p, i, m, y, b, z, g, g, g, g, g, g, u, u, u, x, a, u, e, b.

5 Kultura materjalna.

Lurawce i iwnesi (zgodubane) zdolywane w zierardu z uprawa roli. Rybołówstwo w zaniku.

Narwy ryb, wuznak, kapon, surk, kapaco, skono

Najchetcniej hoduje, krowy i konie, mniej Trodz chlewna Zptadów domowych choduje, kury i geci

Управа збоі

Jesienią - potiad bronowanie, otka, siew żyta i jareney
Wiasna - oranie potiadów, siew swsa, sadzenie ziemniaków
buraków i kapusty. Przy sadzeniu ziemniaków używają
zmaernika, przy sadzeniu w jamki, lub sadzą pod skibę.
Ziemniaki skopują motykami (tak zwane z pierusregt) następnie
podorywają plugiem.

Kasuy nanz dri rolniczych

Stays, Spona, naysuek, momuka, cepn. koca.

Ladtopis

Wiasna

Dapanka (kwas z kapusty) z braku mleka, jidra z ziemniakami

Kanyema z Torkeu i pierone ziemniaki

Kapmoesrai z roukan (gotowane mleko jabłka)

Kapmoesrai pigonui (zupa ziemniaczana bez zaprawy)

Kapmoesrai zamarani (zupa ziemniaczana zaprawiona masłem)

Kapmoesrai gyueneri z mlekiem

Wniedriels najczściej na śniadanie gotują pierogi z ziemniakami
w braku masła gotują tak zwane maeranta, jest to coś w rodzaju

sewu, w którym jedzą maeraja pierogi.

Do codziennego prawię przywrzenia należą barsz żytni.

Topuy skicmnuł.

Герульгенб.

Eluuea gotowane

Coronuna gotowana

Шобаса

Пакка (dwie okrągłe bułki)

Лаіо - jesień

Нароко Кбаеноу

Зупу z oba z swaców

Сресініанка

Адранда

Трудор (na śniadanie) przed świtaniem wychodzą do lasu zbierać

Gryby.

- Bianu z pudru
- ropni z pudru
- Coenaka
- Macrostek
- zarybinku
- Tigninku
- Sugzuka

Zima

Koraga Wigilja

- Godbarsku z makam (podwinię Kawateerki iasia gotowanego)
- Tannyrer z megom (Kucerki matuiki pierone pelene miadens)
- Sorybun (gotzleki z kawy hreczanej)
- Stupora

- Kyma.
- Spuda
- Kama
- Punc
- Stucela

Pizzlo

Pocir z rokuan (makaran) naco.

Zajsia ludnosci

Przemysl domowy wcale nie istnieje.
 Jaki ludku remiestnikow nie wykwalfikowanych jak: srewn.
 stolar, kiedziej.

Stroje ludowe

W tuzejrej miejscowosci jest w calosci zastosowany stroj
 miejski. Gred 30 laty wrysey nosili stroje ludowe, natuszujze

Stroj kobiecy

Kasuta lniana, kamirelda szafirowa, detem zaboiserona
 jak gorset, fartuch biały zeszty, jak spodnica, swistka szafiro-
 wa, pedlita rozuchem, biały talch (krajka) (piotchurika) na
 ramiona, glowa ucepciona biały, chustka, buty z cholewami

Strój męski

Switka (piórnianka) na ramię podbita kołuchem, Kosuta
lniana długa, noszana po wierzchu przepasana pasem,
kamizelka szafirowa, kapelusz długi czarny, spodnie
wstążka i masywna blacha, buty z cholewkami, spodnie
białe piócienne.

Budownictwo

Dawniej były tu przeważnie Ruone chaty o jednej izbie, stajnia
obok izby, lub oddzielona sienią.

Późniejsze chaty dwuizbowe tak zwana szwęcica i alhwa,
stajnie oddzielone sienią.

Obecnie budują chaty o dworku i trzech izbach (pokojach) i kuchni
z garnkiem osoblonym, zatrudowania gospodarstwie budują
obok.

Wnętrze chaty

Wnętrze chaty są kryte, przyodzobione szuwnymi ławami
w oknach firanki, zamiast dawnych skryń - szafy,
w kuchni kredens, półka na garnki. Łóżka zasłonięte
przechyłe kapa. Zaniechany tu został wyraz wieszania
obrazów nadamiastkami sian.

Hygijena

Z braku mydła, hygjena sici na bardzo niskim stopniu
uwaga, aby z wierzchu wyglądało czysto, a pod spodem
nie jest poniecznym, nie widać, bręlinny brak, Kosule
najmniej się do prania i bez Kosuli chodzą i często do
spania wrywają wskutek tego dziennego ubrania.
W niektórych domach, a można nawet powiedzieć
w większości mają, miednice do mycia, jednak codziennie
nie wrywają, ale myją się z garnkami na dwore. Jednak
jeżeli porówna się hygjene tej miejscowości z przed 30 laty,
to jest kolosalny postęp. Bogactwi piers, bręlinne sposobem
miejskim to macry górnicy po wypraniu, także pranie wymaga
więcej mydła, biedniejsi piers, wzwartkach popiętem, a
następnie piers, na potoku, po takim praniu ma bręlinna
kolor ruczej szary, ale jest wolna od zaradków i insektów.

Kryje przydrożne.

Dry srosie jest kryje, obsadzone lipami, jest to postawiony na pamięć, miesiąc pańszczyzny. Przed 20 laty był jeszcze kryje wsiowy, dębowy, a wzdłuż ramion był napis ruski „Pamięć, miesiąc pańszczyzny”. Kryje ten przed 20 laty uległ niszczeniu, a został postawiony kryje zielarny bez napisu.

6) Kultura duchowa.

Niara we wórlisów, chodzą, a nawet jeżdżą do różnych znachorów, wierzą, święcie w ich czarę, nie pomore tłumaczenie Religja daje wiele do uyczenia, tak u Polaków, jak i Rusinów starają się tylko o cechy zewnętrzne, sięd lubo: misje, odpusty, uroczystości nadzwyczajne. Ciężawe próżnie mają, o Aradriery - uchracić panu, nie jest gniechem, bo on ma dwo:

Do lekarzy odnoszą się nieufnie, raczej wierzą, prywatnym osobom Najczęściej zasilają poradę lekarskiej, gdy chorey umiera. Chorego najczęściej zabijają, ednywianiem, nie odpuśczeniem dziecka, ciępięciem na katar, sądzka dają, ciastka, mięso, a nawet kiełbase.

Niara, ie na św Jura piosę czarownic na potoku, mogą zamie- nie dziecko niemowlę postawione same. Dusra jo śmierci pokazuje, świrasy, jereci pójedryje pomocy.

7) Kultura społeczna

Nie mają, uszanowania, ani dla starych, czy też bogatych lub ubogich, uważają się za równych. Nsiy dro, się oddać naleiny pracunek wymienionym, jedni drugich uycimają, jereci któryś uchwowa się kulturalnie. Chętnie wymyślają, dla drugich przetrwiska, dla przybyrów są niechętni, narywa- jących „Przytasami”. Luchnieć niekta przywiązana do obzędów religijnych pocięga za sobą i Polaków. Nsiy chętnie uczęszczają do cerkwi. Godrawiają się „Craba Meycy Xpuerny” (odpowiedzi Craba na lihi. „Dobry genb” „tu zgopoli”. Do Polaków uyciej kulturalnie stojących odnoszą się po polsku Nsiy będzie zachwalony Jerus Chrytus, lub Dziendobry, arsielij Cały, merki.

Organizacje.

Czytelnia T. S. L. Kółko Polniere skupia Kółka Polaków i Kółka Rusinów, reszta niemiecka sławia się Kościoła, który potajemnie ich odcisga i ukraiňuje, a Polacy niemiecki Foss przejęni zasadami Komunistów na nie nie dadzą się przyłączyć. Pustkiej organizacji jawnej nie ma. Dwór obywateli nie ma iadnego wysypu

Pieśni

Śmy obz dach jak, weselach, pogrebach, chrocinach, wiywajis, pieśni polobich, jednaki coar wizej daje się oderuwać lipizw ukrajinim, pieśni polskie bywajis, rastepowane pner ruskie na prosze szlucone.

Śmy zaleśkach (oswiaderyny)

Jednie woz na pnewoz malowane Kółka!
Spodobata mi się / podaje narwid / Kółka

Nyehodi, Kasiu z chuiy
Ja przypredzi na eraiy
Kasia nie wyjzata
Bo chiopra nie chieata

Skoda na mapuca. modum ne skerubca
Iluka biza psaiyna enogobara mi ea.

Na weselu

Skubowiacerek jeden¹ miał Komikow siedem
Porect na wojenke zostal mu się jeden

Zielona Tekla, czerwony kwiatek
Zawiem ci Jasie, coś na ostatek.

3.
Zawer, się Kółka jo debowym mescie
Do Marysi mojej przyjechali goście
Przyjechali goście Marysia zabrali
Zamiast wiancorke, chustecorke jej dali.

Nie ptaer Marys, nie ptaer!
Jasio z Tola Gedrie

Tak ci dobre bedrie
Kurdy ci zauradie (zardosci)

Drwiba ei ja drwiba
Cizika maja stwiba
A cizika dlatego, to
Drwiba doniergo

Do kadyj ednowy
Najercyzy zasigzgo
Chorego najercyzy z abizy
drisciu, cizyqumiu na kady
mawei kielbas.
Tiera, ie na iw Jura
nie driscio niamaie
pokusuje, swany
Chobu na kopycu, modru
Utwor bityj efortu

Tie maja unawana
lub heron
natainy
jereli kory
dla drugib
jich "Snytyj"
religijnyh
do kelly
Coala
kultuwalnie
Jany



Liść dalszy Questionariusza w sprawie badania środowiska

Natura miejscowości Bykowiec

- 1) Nie ma zabytków sztuki malarskiej i architektury.
- 2) Są małe źródła mineralne - siarcane nie nadające się do eksploatacji.
- 3) Według stanu zdania 1 stycznia 1938 istnieją w tej samej miejscowości następujące organizacje:

Choroba Rolnicza	"	18.
Choroba Str. Poranna	"	23.
Choroba Kasz. Kolczy	"	48.

Wszystkie te organizacje wegetują tylko, najdalej prosperuje Choroba Rolnicza, a najlepiej Str. Poranna.

Swodem jest ukraińskim serce się w tej samej miejscowości od 2 lat i pokutująca tu idea komunistyczna.

- 4) Ukraińska organizacja jest tylko jedna "Strużok", ma to być organizacja religijna, ta właśnie serce ukraińskim.
- 5) Gospodarskie organizacje to Choroba Rolnicza innych nie ma.
- 6) Ludność kryta "Flon" "Zagrodę Wierową" "Tęże prace" "Czeka Kaszolik".
- 7) Orga - sosa, odległość od miasta powiatowego 6 1/2 km odległość od najbliższego kościoła 4 km.
- 8) Chłopska piślna zdrowa nadająca się na miejscowości wypoczynkowej ludność okryje pod tym względem wielkie zainteresowanie.



Bykowiec w 1936¹⁰

Do
Inspektoratu Szkolnego
w Sanoku.

W odpowiedzi na pismo z dnia 12/X 1936 raportuje
Kierownictwo Szkoły, co następuje:

- 1) przy realizacji lekcji temkowskiego w szkole Twójrej
nie napotkano na żadne trudności.
- 2) ludność miejscowa odniosła się przychylnie do podjętymi
kół Temkowskich.

Ks. Portgarbi Jan powiadał dzieciom na nauce re-
ligii - "tych ksiązek nie czytajcie, bo wy nie Temki".
Nie to jednak nie pomogło, dzieci nadal zaprasza-
wały się i zapraszają w podjętym kół Temkowskie.

Bykowiec 17 października 1936

Spaniliowa Maria
nauczycielka religii.



Kierownictwo Szkoły
w Króliku Polskim
dnia 27. I. 1938 r.

11

Poufne.

Inspektorat Szkolny
w Łanoku.

11

W odpowiedzi na pismo Inspektoratu Szkolnego z dnia 26. I. 1938 r.
Do Nr 71/38/Prz donoszę, że na tutejszym terenie nie daje się zauważyć
przejawów jakiegokolwiek akcji, mającej na celu wycofania brukwaru Tern-
kowskiego.

S o z j o b i e j c i n e
p o s t a w y
p r a s y w i e d z i c o w e j

Peterarowa Aniela
p.o. kier. szkoły.